

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Подолька Ілона Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва спеціальності)

Студента (ки) 4 курсу Подолька І. С.

(номер курсу)

(ініціали, прізвище)

групи ФБС – 61а

(шифр групи)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають

посилання на відповідне джерело

(підпис)

Подолька І. С.

(ініціали та прізвище) здобувача)

Керівник к. е. н., доцент

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

Семенов А. Ю.

(ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему «АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ»
студентки Подоляки Ілони Сергіївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Економічний розвиток будь-якої країни залежить від ефективності функціонування банківського сектору. Кредитна діяльність займає провідну нішу у загальній сукупності банківських операцій, адже доходи від цієї діяльності є основним джерелом одержання прибутку банку. Функціонування ефективної кредитної діяльності сприяє появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, поліпшує соціально-економічний розвиток держави, гарантує економічне зростання та стабільність. Розвиток кредитної діяльності банківських установ повинен бути ключовим елементом економічного зростання, що має безпосередній вплив на забезпечення суверенітету держави та реалізацію її національних інтересів в умовах глобалізаційних процесів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів кредитної діяльності банків в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є кредитна діяльність банків.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що виникають між комерційними банками та позичальниками в процесі руху кредитних ресурсів.

Основний результат роботи полягає у дослідженні тенденцій кредитної діяльності банків України, виявленні проблем та перспектив її розвитку.

Ключові слова: кредитна діяльність, кредит, відсоткова ставка.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на сторінках 8-35, з яких список використаної літератури із 45 найменувань. Робота містить 2 таблиці, 14 рисунків, а також 2 додатки.

Рік захисту роботи – 2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ (науковий ступінь, учене звання)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр)

(назва)

студенту 4 курсу групи ФБС – 61а

(номер курсу)

(шифр групи)

Подoliaки Ілони Сергіївни

Тема роботи Аналіз кредитної діяльності банків

затверджена наказом по СумДУ №__ від «__» _____ 20__ року.

1. Термін подання студентом закінченої роботи «__» _____ 20__ року.

2. Мета кваліфікаційної роботи дослідження теоретичних та практичних аспектів здійснення кредитної діяльності банків

3. Об'єкт дослідження кредитна діяльність банків України

4. Предмет дослідження економічні відносини, що виникають між комерційними банками та позичальниками в процесі руху кредитних ресурсів.

5. Кваліфікаційна робота виконується за матеріалами Національного банку України

6. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
1	Теоретичні аспекти здійснення кредитної діяльності банків	
2	Практичні аспекти аналізу кредитної діяльності банків	

	України	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра:

Визначити сутність та значення кредитної діяльності банків, охарактеризувати основні етапи організації кредитної діяльності банків, провести аналіз кредитної діяльності банків та визначити проблеми і перспективи розвитку кредитної діяльності банків в Україні.

7. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

8. Дата видачі завдання: «__» _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

Завдання до виконання одержав _____
(підпис)

Семенов А. Ю.
(ініціали, прізвище)

Подолька І. С.
(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Теоретичні аспекти здійснення кредитної діяльності банків.....	8
1.1 Сутність та значення кредитної діяльності банків.....	8
1.2 Основні етапи організації кредитної діяльності банків.....	12
2 Практичні аспекти аналізу кредитної діяльності банків України.....	17
2.1 Аналіз кредитної діяльності банків України.....	17
2.2 Проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності в Україні.....	30
Висновки.....	36
Список використаних джерел.....	38
Додаток А Теоретичні аспекти здійснення кредитної діяльності банків	43
Додаток Б Прогнозування основних показників кредитної діяльності..	44

ВСТУП

Економічний розвиток будь-якої країни залежить від ефективності функціонування банківського сектору. Кредитна діяльність займає провідну нішу у загальній сукупності банківських операцій, адже доходи від цієї діяльності є основним джерелом одержання прибутку банку. Функціонування ефективною кредитною діяльністю сприяє появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, поліпшує соціально-економічний розвиток держави, гарантує економічне зростання та стабільність. Розвиток кредитної діяльності банківських установ повинен бути ключовим елементом економічного зростання, що має безпосередній вплив на забезпечення суверенітету держави та реалізацію її національних інтересів в умовах глобалізаційних процесів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів кредитної діяльності банків в Україні.

Відповідно до мети були поставлені наступні завдання:

- визначити сутність та значення кредитної діяльності банків;
- розглянути основні етапи організації кредитної діяльності банків;
- проаналізувати кредитну діяльність банків України;
- визначити проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є кредитна діяльність банків.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що виникають між комерційними банками та позичальниками в процесі руху кредитних ресурсів.

Для забезпечення досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі використовувались наступні методи: групування й порівняння показників при здійсненні горизонтального й вертикального аналізу, обчисленні величини відхилень за роками та побудові порівняльних

аналітичних таблиць; аналізу та синтезу – для розкриття основ організації кредитної діяльності комерційного банку; економічного аналізу, абстракції та порівняння – для здійснення прогностичних значень показників кредитної діяльності банків.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є закони України, нормативні документи НБУ, статистичні дані НБУ, навчальні посібники, наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, що стосуються дослідження кредитної діяльності банків.

Основний результат роботи полягає у дослідженні тенденцій кредитної діяльності банків України, виявленні проблем та визначенні перспектив її розвитку.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

1.1 Сутність та значення кредитної діяльності банків

На сучасному етапі розвитку банківської системи банки є інституцією фінансового перерозподілу вартості, тому вони можуть запропонувати значний перелік банківських продуктів та послуг, основними з яких є кредитна діяльність, так як вона займає найбільшу питому вагу у структурі активних операцій банку, що призводить до того, що значну частину активів банк вкладає в кредитні операції.

Проведення кредитної діяльності банками є головним критерієм, що відрізняє їх від небанківських установ. Та є найбільш прибутковою та водночас найбільш ризикованою операцією, що пояснюється самою сутністю кредиту. Поняття «кредит» в перекладі з латинської «creditum» означає «позика», «борг». З економічної точки зору сутність кредиту пояснюється як сукупність відносин, що виникають між особою, що надає вільні фінансові ресурси та особою, що їх позичає на умовах довіри, повернення, вчасної сплати боргу із відсотками. Кредитним відносинам притаманні наступні ознаки:

- у процесі кредитування здійснюється передача вартості від однієї особи до іншої у тимчасове користування за умови вчасного повернення;
- економічною основою кредиту є мобілізована вартість, яка тимчасово вільна від обігу та має здатність до перетворення у позиковий капітал;
- фундаментом кредитних відносин є довіра, яка передбачає вільний обмін інформацією між позичальником та кредитором.

При дослідженні економічної літератури стосовно сутності поняття «кредитна діяльність» було виявлено, що не існує чіткого трактування. Його

часто ототожнюють з іншими поняттями, такими як кредитні послуги, кредитні операції, кредитний процес та кредитування.

Так, Волохов В. І. [4] зазначає, що кредитна діяльність банків – це процес відтворення та реалізації кредитних послуг, метою яких є отримання прибутку. Автор підкреслює, що ототожнення понять «кредитна діяльність» та «кредитні операції» є недоцільним, так як останні є одним з етапів кредитної діяльності.

На думку Маслова А.І. [26] кредитну діяльність банків слід розуміти як багатогранну систему із певною сукупністю тісно взаємопов'язаних елементів, які виконують визначені завдання. Дане визначення є досить загальне та не має чіткого об'єкта, суб'єкта, мети та ін..

Вчений Крупка М. І. [20] підкреслює, що кредитну діяльність як економічну категорію слід розуміти як особливу форму цивільно-правових відносин у фінансовій сфері.

Муха І. [23] наголошує, що кредитна діяльність – це сукупність заходів комерційної банківської установи в області кредитування клієнтів. Дане визначення є дуже вузьким, так як враховує тільки кредитування, та не включає інші складові кредитної діяльності.

Толстошеева А. В. [38] та Островська Н. Л. [29] надають схожі визначення, стосовно яких під кредитною діяльністю маємо розуміти комплекс дій, які спрямовані на забезпечення високої ефективності кредитних вкладень, підтримання попиту на кредитні послуги, мінімізацію кредитного ризику та утримання стійких конкурентних переваг.

Автори Денисенко М. П. [6] та Кабанов В. Г. [6] зазначають, що першим кроком формуються кредитні ресурси, надалі позичальник отримує їх у формі кредиту. З цього випливає наступне, що необхідною умовою здійснення кредитної діяльності банків є кредитні ресурси.

На нашу думку, кредитна діяльність банку це один із напрямів банківської діяльності, який становить сукупність процесів і дій, що узгоджені між собою за стратегічними і тактичними цілями, спрямовані на

розподіл кредитних ресурсів між клієнтами із забезпеченням мінімального рівня ризику та з метою отримання прибутку.

Отже, основними характеристиками кредитної діяльності банку є:

- комплекс дій, що відбувається у банку;
- забезпечує надання кредитних послуг та якісне обслуговування позичальників;
- управління кредитним ризиком;
- спрямований на максимізацію прибутку.

Кредитна діяльність банків впливає не лише на банки та споживачів банківських послуг, а й на суб'єктів, кошти яких банки акумулюють для надання кредитів. Отже, кредитна діяльність банків охоплює значно більшу сферу економіки країни, ніж та, в яку банки вкладають кредитні ресурси. Така думка підтверджує визначальну роль кредитної діяльності та потребує належних умов її захисту.

Кредитній діяльності притаманні ознаки економічного, правового, соціального та комерційного характеру, сутність яких представлена в додатку А. Наявність даних ознак свідчить про те, що кредитна діяльність банків поєднує інтереси багатьох суб'єктів, а саме банківських установ і підприємств, суспільства і громадян, держави та її інституцій. Кредитна діяльність банків може бути ефективною лише за умови об'єднання інтересів банків, які для отримання прибутків акумулюють кошти, суб'єктів господарювання, яким необхідні фінансові ресурси для реалізації проектів та держави, яка зацікавлена у розвитку економіки та зростанні ВВП.

Метою кредитної діяльності банків є максимізація прибутку та висока якість кредитного портфеля банку.

Відповідно до мети постають наступні завдання кредитної діяльності:

- створення високоякісних активів, які сприяють постійному зростанню рівня прибутковості;
- інвестування кредитних ресурсів в економічно вигідні проекти;

- розробка та впровадження новітніх технологій та банківських кредитних продуктів;
- забезпечення високої якості наданих послуг;
- постійний моніторинг структури кредитного портфеля та його якісного складу;
- мінімізація та диверсифікованість кредитних ризиків.

Суб'єктами кредитних відносин виступають кредитори та позичальники. Кредиторами являються учасники кредитних відносин, що володіють або розпоряджаються вільними грошовими ресурсами та передають їх тимчасове користування позичальникам на принципах строковості, платності та повернення. Незважаючи на те, що кредиторами можуть бути не тільки юридичні, а й фізичні особи та держава, головне місце серед кредиторів займають банки, які перш ніж, надати позику своїм клієнтам, здійснюють мобілізацію даних коштів в інших клієнтів.

Позичальники - це учасники кредитних відносин, у яких є потреба у додаткових фінансових ресурсах, які мобілізують їх у позику від кредитора. Позичальник використовує дані кошти тимчасово, тобто не стає їх власником, тому має використати фінансові ресурси за цільовим призначенням.

Об'єктом кредитної діяльності є кредитні відносини, що виникають між кредитором та позичальником, а також цінність, яка передається у формі позики від одного суб'єкта до іншого.

Таким чином, кредитна діяльність – це двосторонній процес, що з одного боку передбачає залучення коштів та формування кредитних ресурсів, а з іншого – сприяє їх розміщенню на кредитну ринку. Кредитна діяльність сприяє наданню особливого статусу банку як фінансового посередника, який передбачає високий рівень відповідальності перед кредиторами, позичальниками, акціонерами та державою.

1.2 Основні етапи організації кредитної діяльності банків

Як вже було визначено, кредитна діяльність банку – це один із напрямів банківської діяльності, який становить сукупність процесів і дій, що узгоджені між собою за стратегічними і тактичними цілями, спрямовані на розподіл кредитних ресурсів між клієнтами, за умови дотримання мінімального рівня ризику та з метою отримання прибутку.

Відповідно до даного визначення, можемо виділити етапи організації кредитної діяльності (рис. 1.1).

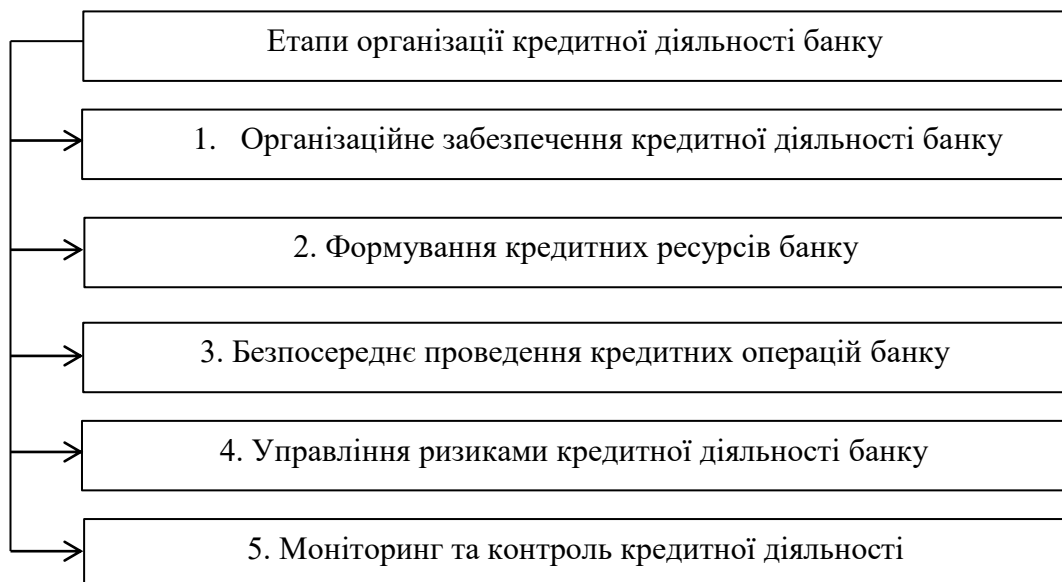

Рисунок 1.1 – Етапи організації кредитної діяльності банку

Першим етапом організації кредитної діяльності банку є її організаційне забезпечення, а саме наявність ефективно функціонуючого кредитного підрозділу в банку. Організаційна структура кредитного підрозділу залежить від розміру, можливостей банку та потребами споживачів. Наприклад, у великих банках організаційна структура представлена декількома департаментами, що включає в себе розгалужену структуру відділів, секторів, груп та ін.. Кожен структурний підрозділ має чітко визначені функції, зокрема, відділ контролю та прийому заявок, відділ

кредитного аналізу, відділ кредитних ризиків, відділ кредитного маркетингу та ін.. У невеликих банках виконання всіх функцій покладено на декілька структурних підрозділів.

Обов'язковим департаментом кожного банку є наявність кредитного департаменту, який забезпечує виконання всього спектру комерційних операцій, що стосуються надання кредитів фізичним, юридичним особам, іншим банкам, а також забезпечує контроль над поверненням наданих кредитів та дослідження ринкового середовища фінансово-кредитного ринку.

Важливим моментом є організація роботи кредитного комітету, який формує кредитну стратегію та кредитну політику банку, затверджує організаційну структуру кредитного департаменту, встановлює вектори диверсифікації кредитного портфеля, проводить аналіз кредитних ризиків, приймає рішення про видачу кредитів та займається періодичним списанням безнадійних кредитів.

З метою проведення ефективної кредитної політики банкам необхідно розробляти кредитну політику, яка надає можливість здійснювати регулювання, керування та організацію відносин між банком та його клієнтами стосовно руху грошових ресурсів. Саме кредитна політика регламентує всю кредитну діяльність банків за допомогою правил та документів.

Цілями кредитної політики є аналіз та контроль кредитних ризиків, забезпечення дотримання встановлених лімітів при проведенні банківських операцій, розмежування функцій працівників при кредитуванні споживачів. Суб'єктами кредитної політики є:

- кредитний комітет (здійснює розробку проекту кредитної політики та механізму її реалізації);
- кредитний департамент (займається аналізом проекту кредитної політики та вносить свої корективи);
- правління банку (затверджує проект кредитної політики банку);

- працівники кредитного відділу (займаються безпосередньою реалізацією кредитної політики банку);
- Ревізійна комісія та Спостережна рада банку (здійснюють контроль над дотриманням встановлених вимог кредитної політики).

На другому етапі організації кредитної політики відбувається формування кредитних ресурсів банку. Кредитні ресурси – це власні, позичені або залучені грошові кошти, які використовуються кредиторами для проведення кредитних операцій з метою отримання прибутку та досягнення соціального ефекту, який виражається у задоволенні потреби споживача у фінансових ресурсах.

Залучення ресурсів сприяє формуванню кредитного потенціалу банку, який визначається як ресурси, що визначають можливості банківської установи стосовно розвитку кредитування, формування яких здійснюється із врахуванням попиту на кредитні ресурси, наявності альтернативних напрямів фінансування, формування необхідних резервів.

На третьому етапі відбувається безпосереднє банківське кредитування. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [34], кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яку гарантію, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми. Тобто, кредитною операцією є будь-яка операція, виконання якої, забезпечене тим, що банк надає позичальнику кошти у тимчасове використання, за умови, що останній зобов'язується їх повернути та внести плату за користування ними вчасно.

Важко відрізнити поняття «кредитний продукт» та «кредитна послуга», так під кредитною послугою розуміємо дію працівника кредитного відділу, яка спрямована на задоволення потреб споживача. А кредитний продукт – це стандартизовані процедури, що забезпечують виконання банками кредитних операцій.

Четвертий етап супроводжується управлінням кредитними ризиками, які становлять суттєву загрозу для банківської діяльності, так як значна частина банкрутств банків зумовлена неповерненням позичальниками кредитів та недосконалою політикою управління ризиками. Класифікація ризиків кредитної діяльності наведена на рис. 1.2.

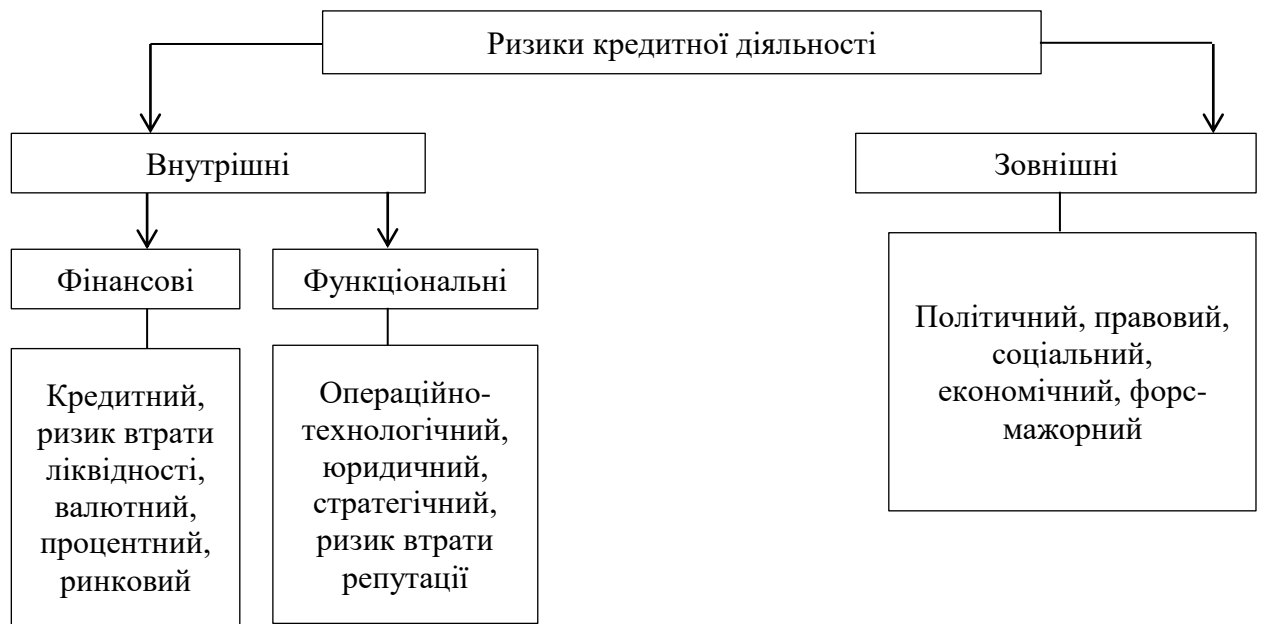

Рисунок 1.2 – Класифікація ризиків кредитної діяльності

До основних методів ефективного управління ризиками кредитної діяльності відносять:

- лімітування (передбачає розробку детальної стратегічної документації, у якій зазначається гранично допустимі рівні ризику за кожним напрямом діяльності банку та чіткий розподіл посадових обов'язків працівників);

- резервування (основою для розрахунку адекватного рівня резервів під можливі кредитні втрати є класифікація активів, а також їх розмір залежить від кредитної історії, застави та інших чинників, що мають вплив на ймовірність погашення кредитів);

- хеджування (метод пом'якшення ризику, який полягає у виборі об'єкта хеджування та відповідного інструменту до нього. За умови

використання схеми хеджування банків відбувається повна ліквідація як ризику, так і можливості отримання додаткового прибутку: за сприятливих умов та подій з погляду об'єкта хеджування будь-яка сума прибутку перекриватиметься збитками від інструменту хеджування);

– диверсифікація (даний метод використовують для зниження ризику, розподіляючи кошти між кількома ризиковими активами. Диверсифікація кредитів – це розподіл грошових ресурсів, вкладених в економіку або поділених між різними об'єктами, метою якого є мінімізація ризику та максимізація прибутку) [2, 12, 18].

Заключним етапом організації кредитної діяльності банків є моніторинг, що виступає як один із важливих способів підвищення її ефективності. Науковці дотримуються думки, що кредитний моніторинг – це система безперервного спостереження, оцінки і попередження негативних наслідків кредитної діяльності банків службами внутрішнього контролю банку, а також зовнішніми наглядовими органами (НБУ). Моніторинг може бути:

- первинним, що здійснює Кредитний комітет, Правління банку та підрозділи банку, що мають відповідну компетенцію;
- державним, який проводить НБУ та Державна служба фінансового моніторингу.

Головними напрямками контролю кредитної діяльності є чітке проведення кредитної політики; робота працівників, які беруть участь у кредитній діяльності банку; цільове використання кредиту; своєчасна сплата основної суми боргу та процентів; стан та ліквідність застави; якість та структура кредитного портфеля банку; виявлення проблемних кредитів та прийняття заходів щодо мінімізації втрат банку.

Таким чином, основою фінансової стабільності та стійкості банків є правильна організація банківської діяльності та розробка ефективної кредитної політики.

2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз кредитної діяльності банків України

На сучасному етапі розвитку економіки вагому роль відіграє банківське кредитування, за допомогою якого забезпечується рівновага між тимчасово вільними ресурсами та їх загальною величиною. Задовільний стан банківського кредитування позитивно впливає на обсяг ВВП, а це в свою чергу, сприяє зростанню товарообороту, кількості робочих місць та як наслідок підвищується добробут населення.

Варто зазначити, що ринок кредитування зазнав значних змін через нестабільну ситуацію в країні, яка була викликана воєнним конфліктом на Сході України, що спричинило значні втрати економічного та інфраструктурного характеру, падіння виробництва та як наслідок відбулась девальвація національної валюти. Падіння гривні більш ніж на 300 % спричинило погіршення платоспроможності як населення так і бізнесу, внаслідок чого виникли проблеми із погашенням валютних кредитів та зросла проблемна заборгованість. Дана ситуація здійснила негативний вплив на якість кредитного портфелю, тому виникла необхідність у «очищенні» банківської системи, що мала певні наслідки як для банківської системи, так і для економіки країни в цілому. Тому, проаналізуємо кількість банківських установ в Україні та отримані дані представимо на рис. 2.1.

Отже, як свідчать наведені дані рис. 2.1, кількість банківських установ в Україні скоротилась на 54 %. Аналогічну динаміку має кількість банків з іноземним капіталом, яка зменшилась з 51 од. до 35 од. за 2015-2019 роки. Натомість протилежну динаміку має кількість банків з 100 % іноземний капіталом, яка зросла з 19 до 23 од.. Ліквідація банківських установ призвела до великих фінансових утрат вкладників та кредиторів банків.

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни кількості банків в Україні за 2015-2019 роки, шт. [30]

Для того, щоб здійснити аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків необхідно проаналізувати динаміку активів та кредитів наданих клієнтам та визначити їх частку у структурі активів (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Динаміка зміни обсягу кредитів та активів банків України за 2014-2019 роки [30]

Відповідно до даних рис. 2.2, зазначимо, що активи а аналізований період збільшились на 22,18 %. Динаміка величини наданих кредитів є

нестабільною та за період 2015-2016 роки зменшується на 0,38 %, за 2016-2017 роки збільшується на 3,06 %, за 2017-2018 роки збільшується на 7,9 % та за 2018-2019 роки зменшується на 7,21 %. Якщо оцінити динаміку кредитів за 2015-2019 роки, то їх обсяг збільшився на 2,8 %. Такі зміни пов'язані із загальною економічною ситуацією в країні та процесами, що відбуваються в ній, зокрема девальвація національної валюти, що спричиняє зростання банківських кредитів у національній валюті. Коефіцієнт питомої ваги кредитів у загальних активах банку в динаміці зменшується з 80,5% у 2015 році до 67,73 %, що означає зниження кредитної активності банків. На думку економістів, значення показника, яке перевищує 65 % є досить високим та означає пере завантаженість банків позиками. Проте ліквідні банки мають нижчий рівень цього коефіцієнта, але більшу частку ресурсів у короткострокових коштах грошового ринку та в інвестиційних цінних паперах, які, у свою чергу, можуть легко конвертуватися в грошові кошти та потім видаватися у формі позик.

Враховуючи той факт, що функціонування економіки країни без ефективної банківської системи неможливо, Тому проаналізуємо частку банківських кредитів у ВВП України за 2015-2019 роки (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Динаміка частки банківських кредитів у ВВП України за 2015-2019 роки [30]

На основі наведених даних рис 2.3 можемо стверджувати, що темп зростання ВВП перевищує темп зростання кредитів, що спричиняє зниження частки банківських кредитів у ВВП з 51,01 % у 2015 році до 26,12 % у 2019 році. Така ситуація пояснюється зниженням довіри споживача до банківської системи, що зумовлює значні втрати реального сектору економіки.

Наступним кроком проведемо аналіз структури кредитного портфелю банківської системи з метою оцінки тенденції кредитування та можливих проблем, що виникають у процесі. Даний етап є важливим, оскільки таким чином можна оцінити ліквідність та фінансову стійкість банків України. В даному випадку важливим є не тільки обсяг кредитів, що видав банк, а й ризики, що виникли у зв'язку з видачею даних позик, до яких можна віднести платоспроможність клієнта. Отже, в табл. 2.1 проаналізуємо якість кредитного портфеля банків України.

Таблиця 2.1 – Аналіз якості кредитного портфеля банків України за 2015-2019 роки [30]

Показник	Рік					Відхилення, %	
	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2015	2019/ 2018
Проблемні кредити, млн. грн.	213311	307812	593 616	591877	502458	135,5 5	- 15,11
Резерви для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, млн. грн.	321303	484383	511 062	556 445	492 069	53,15	- 11,57
Кредитний портфель, млн. грн.	100976 8	100592 3	103674 5	111886 0	103813 6	2,81	-7,21
Відношення резервів під кредитні ризики до кредитного портфелю, %	31,82	48,15	49,29	49,73	47,40	48,96	-4,69
Питома вага проблемних кредитів у кредитному портфелі, %	21,12	30,60	57,26	52,90	48,40	129,1 2	-8,51

Провівши аналіз таблиці 2.1 відмітимо, що збільшення обсягу резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями на 53,14 % за аналізований період свідчить про активну боротьбу банківської

системи з ризиками, що виникають під час кредитування неплатоспроможних клієнтів, тобто банки здійснюють обережну політику стосовно видачі кредитів. Даний факт пов'язаний з певними економічними процесами, що датуються ще 2008-2009 роком, коли кредити перевищували депозити на 180 %, що спричинило залежність української економіки від іноземного капіталу. Відповідно частка резервів для відшкодування у кредитному портфелі збільшилась з 31,82 % до 47,4 %.

Обсяг проблемних кредитів банку має аналогічну динаміку та збільшується на 135 % досягаючи на кінець 2019 року 502458 млн. грн., що пов'язано з політико-економічною нестабільністю в країні, яка сприяла девальвації національної валюти, що зумовило погіршення платоспроможності клієнтів банку. Проте за 2018-2019 роки їх обсяг скоротився на 15 %, що сприяло зменшенню їх частки у загальній величині кредитів, а отже покращилась якість кредитних портфелів банку. Така ситуація зумовлена збільшення нового роздрібного кредитування, реструктуризацією кредитного портфеля двома державними банками на суму, що сягає 30 млрд. грн. та зміцненням національної валюти. Збільшення частки проблемних кредитів у кредитному портфелі банків з 21,12 % у 2015 році до 48,4 % у 2019 році спричиняє зростання відрахувань у резерви, які спрямовані на покриття витрат за кредитними операціями. Така ситуація поруч із зростанням витрат банків на адміністрування проблемних кредитів зумовлює зниження ефективності використання банківського капіталу.

Проведемо аналіз складу та структури наданих кредитів протягом 2015-2019 років (табл. 2.2).

Відповідно до наведених розрахунків, наведених у табл. 2.2, зазначимо, що основну частку у структурі кредитів займають кредити, надані юридичним особам: у 2015 році – 82,26 %, у 2016 році – 84,21 %, у 2017 році – 83,38 %, у 2018 році – 82,14 %, у 2019 році – 79,18 %. Наступними за величиною питомої ваги є кредити, надані фізичним особам, частка яких зростає з 17,4 % у 2015 році до 19,92 % у 2019 році.

Таблиця 2.2 – Склад і структура кредитів, наданих протягом 2015-2019 роки, млн. грн. [30]

Показник	Рік					Відхилення, %	
	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2015	2019/ 2018
Кредити надані суб'єктам господарювання	830632	847 092	864 412	919 071	822 020	-1,04	- 10,56
- у національній валюті	338375	410 241	441 679	459 167	441 036	30,34	-3,95
- в іноземній валюті	492257	436851	422733	459 904	380984	-22,60	- 17,16
Частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, %	82,26	84,21	83,38	82,14	79,18	-3,08	-2,96
Кредити надані фізичним особам	175711	157385	170774	196859	206761	17,67	5,03
- у національній валюті	78817	74 378	103 099	135 863	169 171	114,6 4	24,52
- в іноземній валюті	96895	83 006	67675	60997	37591	-61,20	- 38,37
Частка кредитів, наданих фізичним особам, %	17,40	15,65	16,47	17,59	19,92	2,52	2,32
Кредити надані органам державної влади	3360	1427	1517	2865	4724	1364	1859
- у національній валюті	3360	1427	1517	2865	4724	1364	1859
Частка кредитів, наданих органам державної влади, %	0,33	0,14	0,15	0,26	0,46	0,12	0,20
Кредити надані небанківським фінансовим установам	65	20	42	66	33	-32	-33
- у національній валюті	65	20	42	66	33	-32	-33
Частка кредитів, наданих небанківським фінансовим установам, %	0,006	0,002	0,004	0,006	0,003	-0,003	- 0,003

В цілому, величина кредитів юридичних осіб становить у 2019 році 822020 млн. грн., що на 10,56 % менше за показник попереднього періоду та на 1,04 % менше за показник 2015 року, що означає уповільнення ділової активності представників бізнесу, що пов'язано із загальною економічною ситуацією в країні. Протилежну динаміку має обсяг кредитування фізичних осіб, який збільшився на 17,67 % за 2015-2019 роки та на 5,03 % за 2018-2019

роки, незважаючи на погіршення умов надання кредитів, до яких слід віднести збільшення суми перших платежів, терміну перегляду заявок на отримання кредиту та ін.. Можемо відслідкувати, що фізичні особи змінили валюту кредитування, так починаючи із 2017 року вони віддають перевагу національній валюті, що пов'язано із підвищенням її стійкості, а також через ситуацію, що склалась у 2014 році, коли відбулась девальвація національної валюти. Тобто структура кредитів фізичних осіб у розрізі валют стала наступною: якщо у 2014 році частка кредитів у національній валюті складала 44,85 %, то у 2019 році склала 81,82 %. Аналогічну тенденцію має структура кредитування юридичних осіб: частка кредитів у національній валюті збільшилась з 40,73 % до 53,65 %. Обсяг кредитів, наданих органам державної влади у 2019 році складає 4724 млн. грн., що на 40,6 % більше за показник 2015 року та на 64,89 % більше за показник попереднього періоду. Дані кредити як і кредити, надані небанківським фінансовим установам надаються у національній валюті. Зазначимо, що величина останніх зменшується на 49,23 % та на кінець 2019 року становить 33 млн. грн..

Відповідно до Рішення Правління НБУ від 10 лютого 2017 року було запроваджено нові критерії щодо розподілу банків на окремі групи. Виходячи з цього, проведемо аналіз структури кредитних ресурсів банків за новою класифікацією (рис. 2.4).

Провівши аналіз рис. 2.4 зазначимо, що станом на 1 січня 20220 року структура виглядає так, що основна частка кредитів належить банкам з державною часткою – 56,93 %, наступними за величиною питомої ваги є банки іноземних банківських груп – 30,12 % та банки з приватним капіталом – 12,95 %.

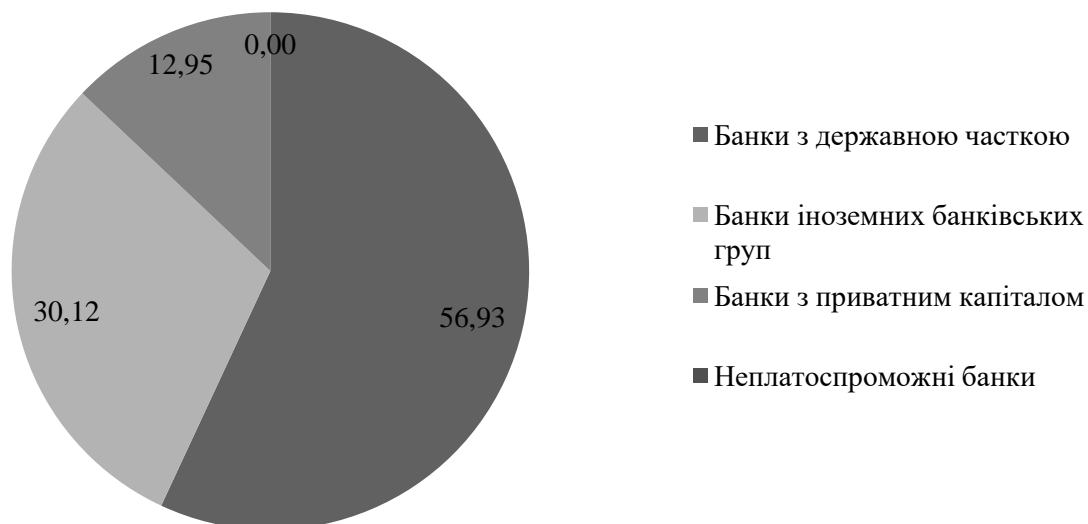

Рисунок 2.4 – Структура кредитних ресурсів банків України станом на 01.01.2020, % [30]

Загальну структуру кредитування банків в Україні у розрізі валют, можемо розглянути на рис. 2.5.

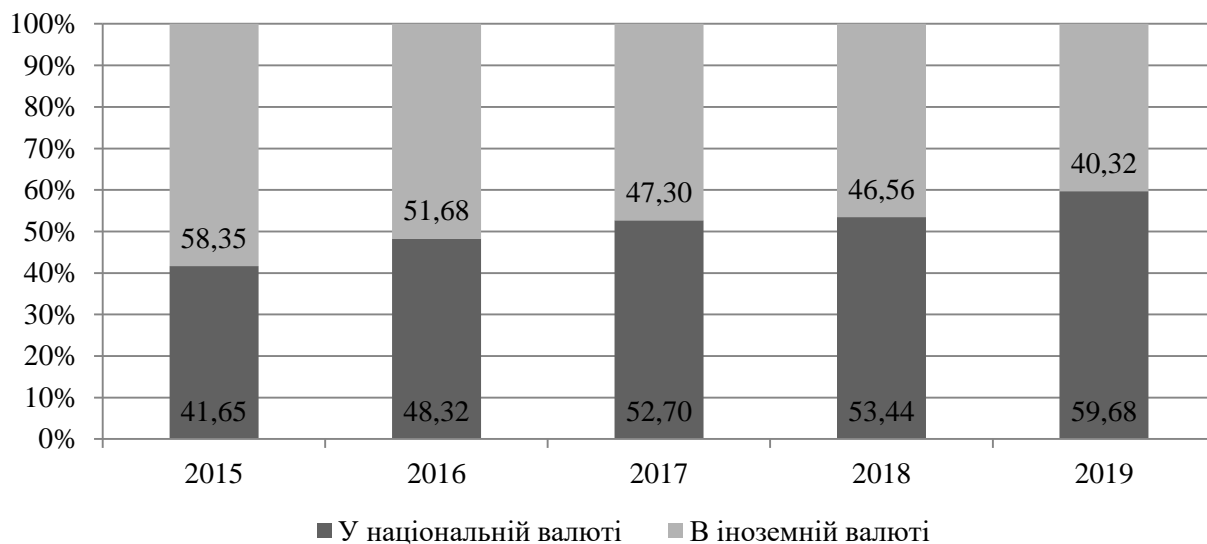

Рисунок 2.5 – Структура кредитів у розрізі валют за 2015-2019 роки, % [30]

Відповідно до даних рис. 2.5, частка кредитів, що надаються в національній валюті збільшилась з 41,65 % до 59,68 %. За аналізований

період спостерігається зниження частки кредитів в іноземній валюті з 58,35 % до 40,32 %, що пояснюється тим, що в Україні з 2015 року проводиться політика «плаваючого валютного курсу», тобто курс більше не таргетується.

Наступним кроком проведемо аналіз кредитів, що надаються фізичним особам за цільовим призначенням (рис. 2.6).

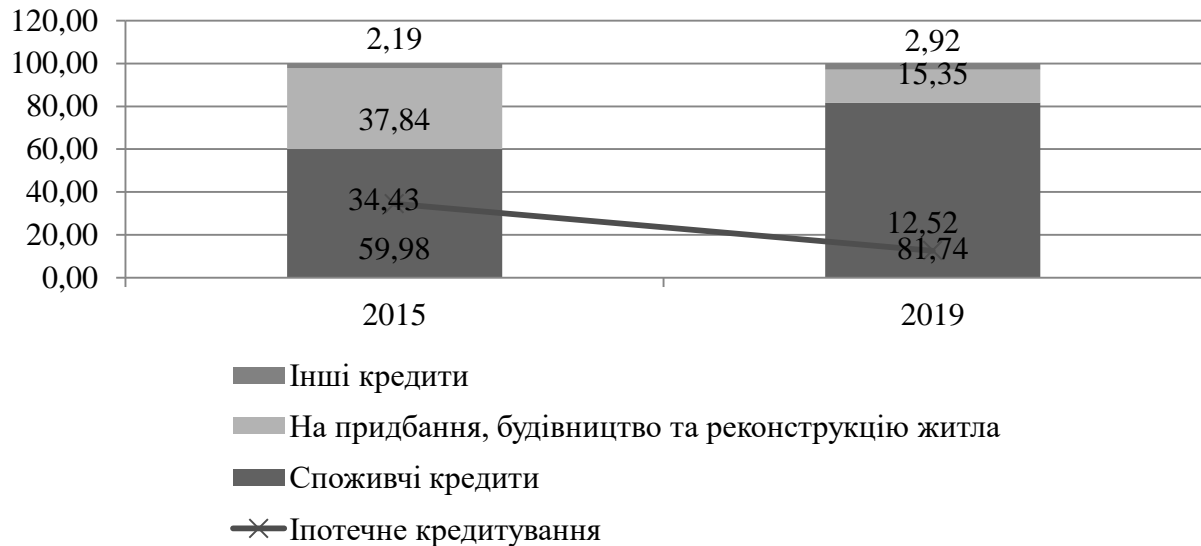

Рисунок 2.6 – Структура кредитів наданих фізичним особам за цільовим спрямуванням, % [30]

Аналіз структури кредитів фізичних осіб за цільовим спрямуванням дозволяє зробити висновок, що основну частку складають споживчі кредити, питома вага яких збільшується з 59,98 % у 2015 році до 81,74 % у 2019 році. Частка кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію зменшується з 37,84 % у 2015 році до 15,35 % у 2019 році. Така структура зумовлена тим, що при споживчому кредитуванні меншу ризику неповернення коштів.

Що стосується іпотечного кредитування фізичних осіб, то частка даних кредитів у загальній величині кредитів фізичних осіб зменшується до 12,52 % у 2019 році, що у порівнянні з показником 2015 року менше на 21,91 в. п., що обумовлено певними проблемами, серед яких відсутність гарантійних фондів іпотечного страхування, недовіра населення до

банківської системи, занадто високі відсотки та зниження платоспроможності населення.

Важливим напрямом є аналіз спрямованості наданих кредитів за видами діяльності (рис. 2.7).

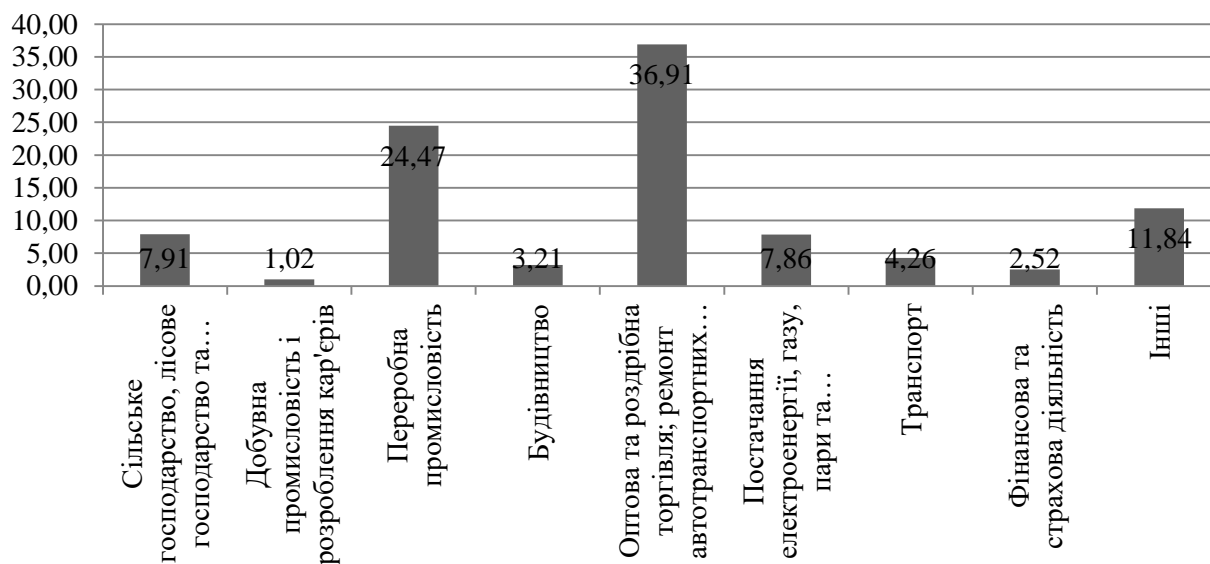

Рисунок 2.7 – Структура наданих кредитів юридичним особам у розрізі видів діяльності станом на кінець березня 2020 року, % [30]

Як свідчать дані, наведені на рис. 2.4, основна частка кредитних ресурсів спрямована на фінансування переробної промисловості (24,47 %), оптової та роздрібною торгівлі (36,91 %), сільського господарства (7,91 %) та постачання електроенергії (7,86 %). Найменшу частку кредитних ресурсів мають громадські організації, освіта, мистецтво та ін.. Тобто можемо відмітити тенденцію, що значна частка кредитів видається на виробництво, а не на соціальні потреби.

Вагоме значення при здійсненні кредитної діяльності банків має відсоткова ставка за кредитами, яка має пряму залежність від облікової ставки, за якою здійснюється кредитування комерційних банків та від норми обов'язкового резерву, яку банки повинні тримати в НБУ. Тому проаналізуємо динаміку розміру відсоткових ставок за кредитами (рис. 2.8).

Рисунок 2.8 – Динаміка розміру відсоткових ставок за кредитами за 2015-2019 роки, % [30]

Протягом аналізованого періоду динаміка розміру облікової ставки не була стабільною. Так за 2015-2016 роки відбулось її зниження з 22 % до 14 %, що мало позитивний вплив на кредитування підприємств, оскільки зменшення відсоткових ставок завжди призводить до підвищення економічної активності в країні. Така динаміка була зумовлена зниженням темпів інфляції, зміцненням курсу національної валюти та покращенням зовнішньої кон'юнктури ринку. У 2017 та 2018 роках спостерігалось підвищення облікової ставки до 14,5 % та до 18 % відповідно, що відбулось за рахунок проведення жорсткої монетарної політики, яка має сприяти зниженню споживчої інфляції, обсяг якої зростає через зростання споживчого попиту та підвищення мінімальної заробітної плати.

Динаміка середньозваженої відсоткової ставки для юридичних осіб є нестабільною, та за період 2015-2016 роки її обсяг зменшився з 19,4 % до 15,1 %, що пов'язано із зниженням облікової ставки. У 2018 році даний показник досягнув максимального значення та склав 20,9 %. В той час процентні ставки за кредитами для фізичних осіб значно перевищують процентні ставки для юридичних осіб та за 2015-2019 роки зменшились з 30,8 % до 29,7 %.

Враховуючи той факт, що обсяг кредитування зростає в Україні, то проведемо аналіз рейтингу банків, що надають кредити фізичним особам (рис. 2. 9) та юридичним особам (рис. 2.10).

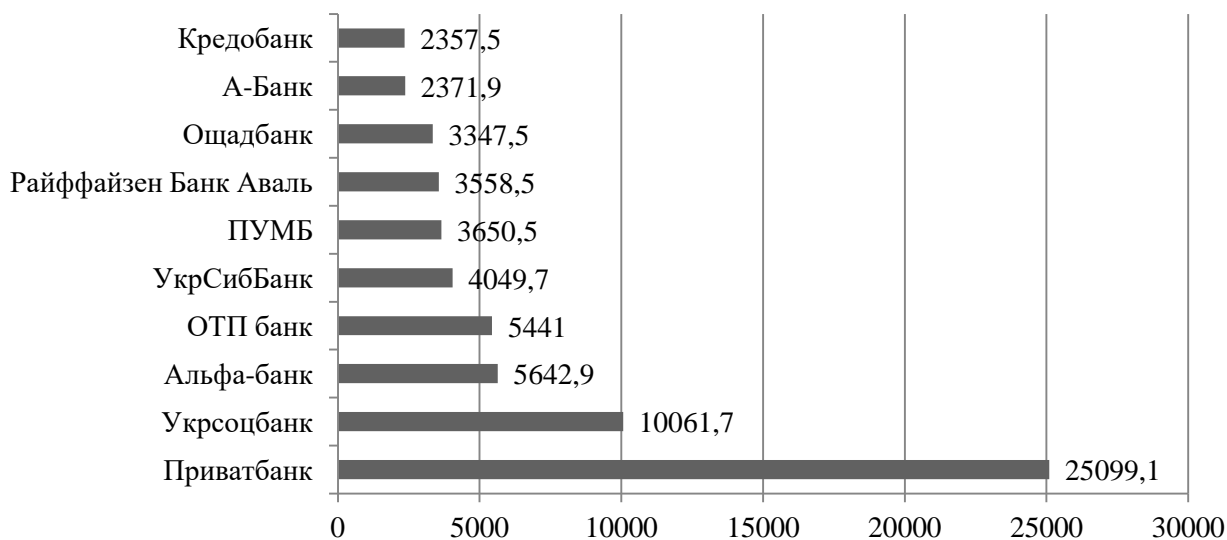

Рисунок 2.9 – Рейтинг топ-10 банків за обсягом кредитування фізичних осіб станом на 01.04.2020 році, млн. грн. [30]

Отже, на основі наведених даних рис. 2.9, зазначимо, що лідером кредитування фізичних осіб є Приватбанк, друге місце посідає Укрсоцбанк та третє місце належить Альфа-банку.

Відповідно до даних рис. 2.10 лідером на ринку кредитування юридичних осіб є Ощадбанк, Укрексімбанк та Сбербанк.

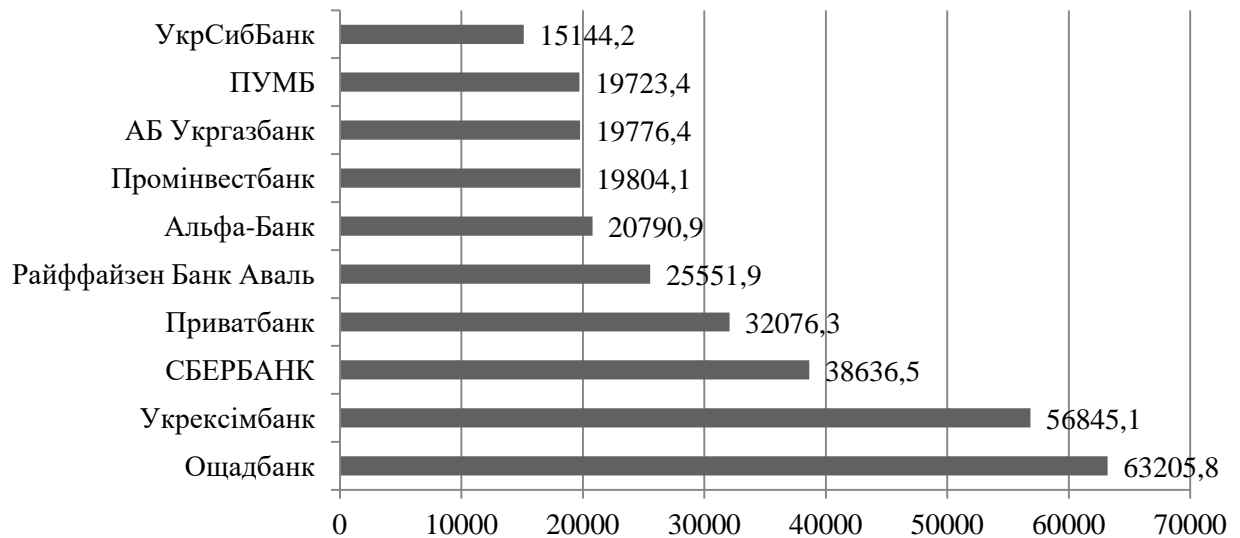

Рисунок 2.10 - Рейтинг топ-10 банків за обсягом кредитування юридичних осіб станом на 01.04.2020 році, млн. грн. [30]

Таким чином, провівши аналіз кредитної діяльності банків можемо відмітити, що протягом аналізованого періоду обсяги кредитування збільшились на 2,8 %. В той час зростає величина проблемних кредитів у зв'язку зі збільшенням числа неплатоспроможних клієнтів через нестабільну економічну ситуацію в країні. В структурі кредитного портфелю переважають кредити юридичних осіб, які здійснюють кредитування у національній та юридичній валюті. Обсяги кредитування фізичних осіб в 4 рази менші за обсяги кредитування юридичних осіб, та вони віддають перевагу кредитуванню у національній валюті протягом 2017-2019 років. Вагома частка кредитів за видами економічної діяльності спрямовується на фінансування оптової та роздрібною торгівлі, переробної промисловості, сільського господарства та постачання електроенергії. При аналізі середньозважених ставок було виявлено, що кредитні ресурси для юридичних осіб є дешевшими (17,5 % у 2019 році) аніж для фізичних осіб (29,7 % у 2019 році). Таким чином, незважаючи на зменшення кількості банків в Україні ринок кредитування проводить активну діяльність та розширює свої масштаби.

2.2 Проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності в Україні

Криза, що датується 2014-2016 роками спричинила проблеми як в економіці країни так і в її окремих секторах, зокрема на ринку банківського кредитування. Стимулювання економічного зростання можливо за умови ефективного використання потенціалу кредиту та покращення функціонування кредитного ринку. Для цього необхідно вжити заходів, насамперед на державному рівні, що будуть спрямовані на стимулювання попиту та пропозиції кредитних ресурсів. Проте, перш ніж вжити заходи, важливо розуміти проблеми, що виникли на кредитному ринку:

- низький рівень довіри клієнтів банку до їх діяльності узагалі, що пов'язано із банкрутством та ліквідацією значного обсягу банківських установ та втратами, що були понесені споживачами від даних банків. Під час кризи, що виникли у 2008-2009 рр. та 2014-2016 рр., банки не розголошували свої проблеми, не розкривали інформацію стосовно своєї діяльності, діяли непрофесійно, що зумовило отримання збитків самої банківської установи та знизилась лояльність юридичних та фізичних осіб до національного банківського сектору;

- критичний рівень недовіри до кредитної діяльності був підсилений кризою обслуговування валютних кредитів у 2014-2016 рр., що супроводжувалось знеціненням національної валюти та призвело до того, що обсяг валютних кредитів для клієнтів збільшився майже в 3 рази;

- високий обсяг кредитів, що надані для здійснення спекулятивних операцій, тобто погашення даної позики відбувається шляхом реалізації землі чи нерухомого майна за ціною, яка вища за ціну придбання;

- зниження попиту, що пояснюється погіршенням платоспроможності населення, згоранням виробництва, та як наслідок зменшилась рентабельність бізнесу та спроможність здійснювати обслуговування поточної заборгованості;

- проведення агресивної політики банку. Останнім часом відбулось послаблення вимог щодо аналізу фінансового стану клієнтів, що було зумовлено низькими відсотковими ставками та високою конкуренцією між банками, і як наслідок відбулось погіршення якості кредитних портфелів банків;

- складність у використанні форм забезпечення кредитів. Відомо, що основною формою застави кредиту є нерухомість, яка у період кризи знецінилась, тобто постає необхідність у пошуку нових ліквідних форм забезпечення кредитів.

Провівши аналіз проблем кредитної діяльності банків зазначимо, що банківська система потребує реформування, що передбачає удосконалення кредитної політики та сприятиме оздоровленню фінансового сектору та економіки в цілому. З метою підвищення ефективності кредитної діяльності необхідно:

- підвищити довіру споживачів до банків, що можливо за рахунок забезпечення державного регулювання банківської діяльності в цілому та окремо банківських установ;

- забезпечити максимально прозоре розкриття інформації щодо діяльності банків;

- запровадити комплексні форми кредитування

- впровадити інноваційні розробки в кредитній діяльності банку

- підвищення стабільності умов діяльності банківських установ;

- розробка системи оцінки кредитоспроможності позичальників;

- стимулювання розвитку довгострокового кредитування;

- урегулювання діяльності банківських установ та їх нормативів у відповідності до світових вимог;

- забезпечення пільгових умов для кредитування малого та середнього бізнесу;

- підвищення активності банків щодо інвестиційного та інноваційного кредитування;

Отже, проведемо прогнозування основного показника кредитної діяльності банків України обсягу наданих кредитів, що здійснюється з метою оцінки потенціалу кредитного ринку та перспектив його розвитку.

З метою виявлення тенденцій та проведення прогнозування використаємо найбільш поширений метод – аналітичне вирівнювання, сутність якого проявляється в тому, що відбувається заміна фактичних рівнів ряду на теоретичні, розрахунок яких проводиться на основі математичного рівняння прямої чи кривої методом найменших квадратів. Позитивним моментом даного методу є те, що дана крива з великою точністю відображає тенденцію необхідного показника, його зміни в часі та немає коливань.

Вирівнювання рядів динаміки показника обсягу наданих кредитів здійснюється на основі рівняння прямої лінії:

$$Y = a + b * t \quad (2.1)$$

де Y – теоретичні значення;

a і b - коефіцієнти регресії;

t - період часу [38].

Таким чином, виникає необхідність у пошуку невідомих параметрів « a » і « b ». Параметр « a » - визначає теоретичне значення величини наданих кредитів, параметр « b » - їх середньорічний приріст. Оскільки маємо 2 невідомих параметри, то вважаємо за потрібне вирішити систему рівнянь:

$$\begin{cases} n * a + b * \sum t = \sum y \\ a * \sum t + b * \sum t^2 = \sum t * y \end{cases} \quad (2.2)$$

де n – кількість років [38].

За допомогою математичних перетворень отримаємо формули, вирішивши які знайдемо невідомі параметри:

$$a = \frac{\sum Y}{n} \quad (2.3)$$

$$b = \frac{\sum Y*t}{\sum t^2} \quad (2.4)$$

Отже, результати вирівнювання динаміки обсягу наданих кредитів наведемо в додатку Б.

На основі даних додатку Б (таблиця Б.1) нами були розраховані параметри для побудови рівняння прямої:

$$a = \frac{5209432}{5} = 1041886$$

$$b = \frac{169673}{10} = 16967,3$$

Отже, рівняння має наступний вигляд:

$$Y = 1041886 + 16967,3 t \quad (2.5)$$

Відповідно рівняння (2.5) зазначимо, що величина наданих кредитів в Україні в середньому зростає на 16967,3 млн. грн. щорічно.

Зобразимо графічно результати фактичних та теоретичних значень величини кредитів на рис. 2.11.

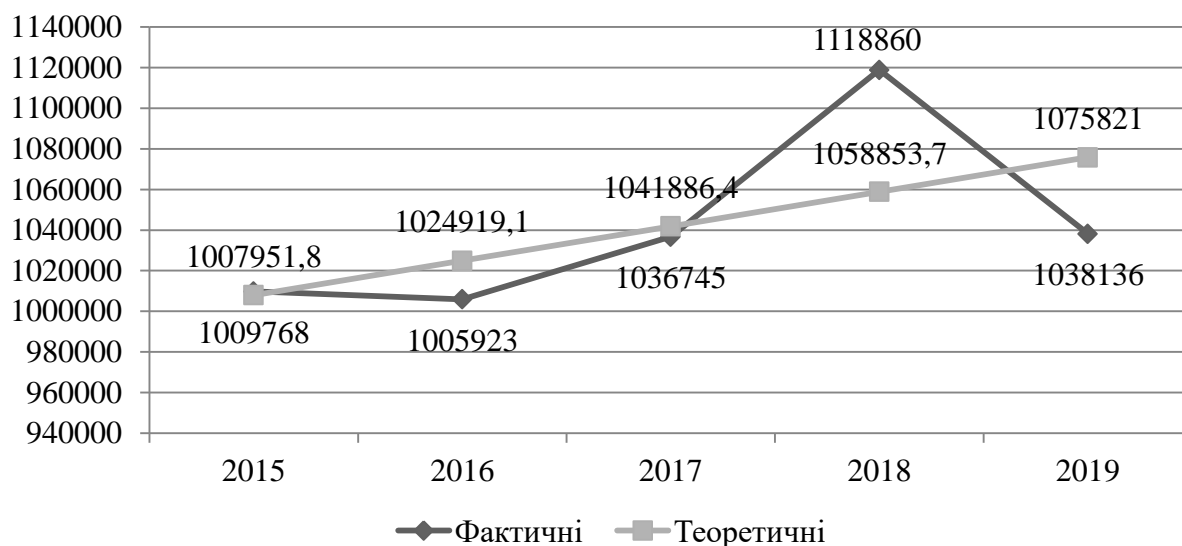

Рисунок 2.11 – Динаміка фактичних та теоретичних значень наданих кредитів в Україні за 2015-2019 роки, млн. грн.

Наступним кроком, шляхом підстановки в отримані рівняння значення часового періоду, отримаємо прогнозне значення основного показника на 2020-2022 роки (рис. 2.12).

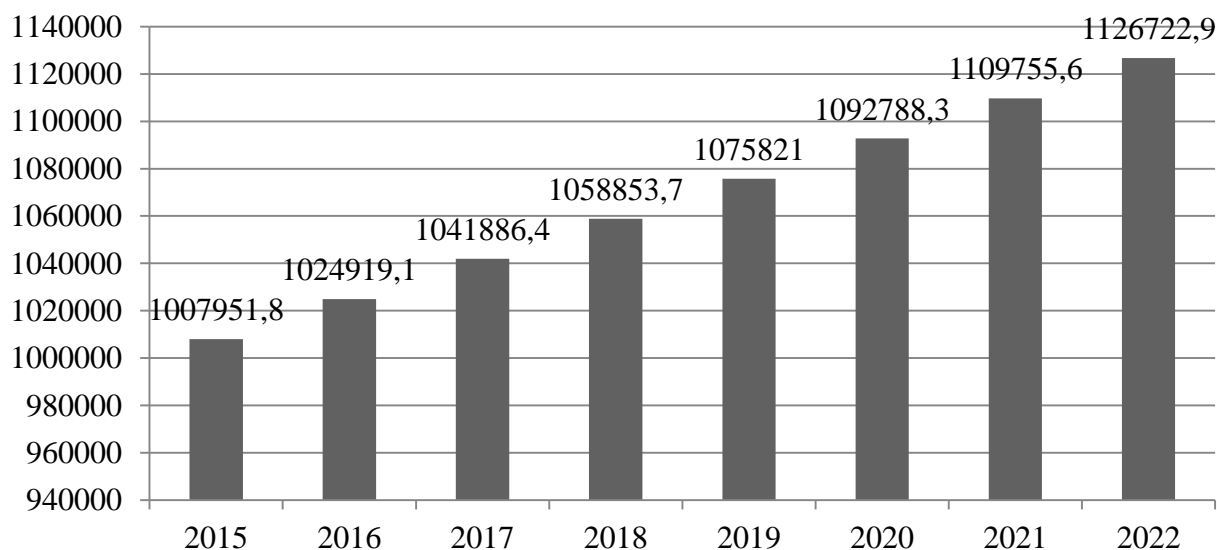

Рисунок 2.12 – Динаміка прогнозних значень величини наданих кредитів в Україні за 2015-2022 роки, млн. грн.

Як свідчать дані рис. 2.12, кредитний ринок в Україні розвиватиметься, так як спостерігається тенденція до збільшення обсягу наданих кредитів в Україні.

Підсумовуючи зазначимо, що криза 2014-2016 років спричинила негативні тенденції в діяльності кредитного ринку в Україні, а саме зросла частка непрацюючих активів, підвищились збитки за кредитними операціями, що призводить до зниження середнього рівня дохідності акціонерів та зменшення ринкової вартості банку, що в підсумку зумовлює погіршення фінансової стійкості банку. Основним напрямом розвитку кредитування повинно стати удосконалення оцінки платоспроможності позичальника, регулювання відносин суб'єктів кредитного процесу на законодавчому рівні, а також підвищення рівня довіри до банківської системи та рівня фінансової грамотності населення. Слід відмітити, що розвиток ринку кредитування залежить від стану економіки, так як чим стабільніший її розвиток, тим краще розвивається кредитна діяльність в країні. Як засвідчили розрахунки, то обсяг кредитних ресурсів в країні зростатиме, тобто ринок кредитування в подальшому має перспективи розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведення кредитної діяльності банками є головним критерієм, що відрізняє їх від небанківських установ. Та є найбільш прибутковою та водночас найбільш ризикованою операцією, що пояснюється самою сутністю кредиту.

Провівши дослідження наукової літератури щодо визначення поняття «кредитна діяльність банків» було надано власне визначення, згідно якого кредитна діяльність банків – це один із напрямів банківської діяльності, який становить сукупність процесів і дій, що узгоджені між собою за стратегічними і тактичними цілями, спрямовані на розподіл кредитних ресурсів між клієнтами із забезпеченням мінімального рівня ризику та з метою отримання прибутку.

Організація кредитної діяльності банків здійснюється у 5 етапів: 1) організаційне забезпечення кредитної діяльності банку; 2) формування кредитних ресурсів банку; 3) безпосереднє проведення кредитних операцій банку; 4) управління ризиками кредитної діяльності банку; 5) моніторинг та контроль кредитної діяльності. Основою фінансової стабільності та стійкості банків є правильна організація банківської діяльності та розробка ефективної кредитної політики.

Провівши аналіз кредитної діяльності банків можемо відмітити, що протягом аналізованого періоду обсяги кредитування збільшились на 2,8 %. В той час зростає величина проблемних кредитів у зв'язку зі збільшенням числа неплатоспроможних клієнтів через нестабільну економічну ситуацію в країні. В структурі кредитного портфелю переважають кредити юридичних осіб, які здійснюють кредитування у національній та юридичній валюті. Обсяги кредитування фізичних осіб в 4 рази менші за обсяги кредитування юридичних осіб, та вони віддають перевагу кредитуванню у національній валюті протягом 2017-2019 років. Вагома частка кредитів за видами

економічної діяльності спрямовується на фінансування оптової та роздрібною торгівлі, переробної промисловості, сільського господарства та постачання електроенергії. При аналізі середньозважених ставок було виявлено, що кредитні ресурси для юридичних осіб є дешевшими (17,5 % у 2019 році) аніж для фізичних осіб (29,7 % у 2019 році). Лідером кредитування фізичних осіб є Приватбанк, друге місце посідає Укрсоцбанк та третє місце належить Альфа-банку. Лідером на ринку кредитування юридичних осіб є Ощадбанк, Укрексімбанк та Сбербанк. Таким чином, незважаючи на зменшення кількості банків в Україні ринок кредитування проводить активну діяльність та розширює свої масштаби.

Основними проблемами, що гальмують розвиток кредитної діяльності банків є: низький рівень довіри клієнтів до банку та до їх діяльності загалом; знецінення національної валюти більше ніж у 3 рази призвело до збільшення валютних кредитів клієнтів; високий обсяг кредитів, що надані для здійснення спекулятивних операцій; зниження попиту на кредитні послуги банку через погіршення платоспроможності населення; проведення агресивної політики банку та ін..

Основним напрямом розвитку кредитування повинно стати удосконалення оцінки платоспроможності позичальника, регулювання відносин суб'єктів кредитного процесу на законодавчому рівні, а також підвищення рівня довіри до банківської системи та рівня фінансової грамотності населення. Слід відмітити, що розвиток ринку кредитування залежить від стану економіки, так як чим стабільніший її розвиток, тим краще розвивається кредитна діяльність в країні.

При здійсненні прогнозування показника обсягу наданих кредитів, що проводилось на основі методі аналітичного вирівнювання, було визначено, що кредитний ринок в Україні розвиватиметься, так як спостерігається тенденція до збільшення обсягу наданих кредитів в Україні, тобто ринок кредитування в подальшому має перспективи розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами травня 2019 року. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=94359026>
2. Валильчак С. В. Кредитна діяльність банків та її вплив на економічну безпеку держави. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2014. № 4. С. 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2014_4_20
3. Волкова Н. І. Деякі аспекти підвищення ефективності кредитної діяльності банку. *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 101-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2016_2_18
4. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 109–117.
5. Гонтаржевський М. Л. Аналіз діяльності банків України у сфері надання кредитних послуг. *Сучасні питання економіки і права*. 2013. Вип. 2. С. 89-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2013_2_17
6. Денисенко М.П., Кабанов В. Г., Худолій Л. М. *Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посіб. К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 339 с.*
7. Деміденко А. В. Статистична оцінка кредитної діяльності банків України. *Управління розвитком*. 2013. № 22. С. 83-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_22_35
8. Джаман А. В. Аналіз діяльності комерційних банків на кредитному ринку України. *Економічні науки*. 2012. С.46-52. URL: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2012/Economics/1_111076.doc.htm
9. Дзюблюк Л.О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці. *Журнал європейської економіки*. 2014. № 1. С. 108–125.

10. Доценко І. О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 12(1). С. 94-98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12(1)_23)
11. Дрьомова У.В. Проблемні аспекти формування та оцінки потенціалу розвитку банківського довгострокового кредитування. С. 105-109. URL: biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/.../1/4.%20Dremova.pdf
12. Жерліцин Д. М. Напрями підвищення ефективності кредитної діяльності банків в умовах посткризового розвитку банківського сектору економіки України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 142-145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_34_31
13. Житар М. О. Аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 1. С. 94-105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2017_1_9
14. Жукова Н.К., Зражевська Н.В. Сучасний стан ринку банківських кредитів в Україні. *Економічний часопис – XXI*. 2011. № 5–6. С. 54–57.
15. Зверук Л. А. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 349-357. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_1_52
16. Іршак О. С. Сучасний стан кредитної діяльності банків та її вплив на розвиток реального сектору економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 145-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_34_32
17. Карасава О. П. Особливості правового статусу державних банків як учасників кредитної діяльності. *Економічна теорія та право*. 2016. № 4. С. 204-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2016_4_20

18. Кенжаєва Ю. В. Тенденції розвитку кредитної діяльності банківських установ. *Управління розвитком*. 2013. № 19. С. 131-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_19_46
19. Кретов Д. Ю. Періодизація кредитної діяльності банків України. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. - 2016. - Т. 21, Вип. 5. С. 158-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_5_36
20. Крупка М. І. Економічна сутність проблемного кредиту у банківській діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 209-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2016_26
21. Круш П.В., Бугрім М.І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2017. № 19. С. 149–158.
22. Кузнєцова Л.В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектору економіки України. *Економічний простір*. 2008. №20/1. С. 107–115. URL: http://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/KMBD/konkurs/Konkurs2016/.
23. Муха І. П. Роль кредиту в діяльності банків. *Наука й економіка*. 2016. Вип. 2. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2016_2_9
24. Манжула Д. П. Роль кредиту в діяльності комерційних банків. *Молодий вчений*. 2016. № 2. С. 67-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_19
25. Маринюк Л.В. Формування та особливості кредитної політики банку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 1. С. 153–159.
26. Маслова А.Ю. Системний підхід до визначення особливостей кредитної діяльності банків у сучасних умовах економічного розвитку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1 (10) 201 с.

27. Мостовенко Н. А. Сутність понять "проблемний кредит" та "проблемна кредитна заборгованість" у банківській діяльності. *Економічний форум*. 2015. № 4. С. 388-396. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2015_4_62
28. Олійник А. В. Проблеми діяльності банків на ринку кредитування в умовах фінансової нестабільності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 1. С. 135-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_1_26
29. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2014. 23 с.
30. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
31. Пацера М. Фінансово-кредитна діяльність банків потребує реформування. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 11. С. 62-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_11_5
32. Полінкевич О. М. Суть, принципи та типи кредитної діяльності комерційного банку. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 248-254. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_4_41
33. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20(2). С. 166-170. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20\(2\)__37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20(2)__37)
34. Про Національний банк України: Закон України від 23.05.2020 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
35. Сергєєва О.С., Тищенко М.О. Проблеми кредитної діяльності банківської системи України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3(08). С. 317–321.
36. Смолінська С. Д. Шляхи покращення здійснення кредитних операцій банками у напрямі підвищення ефективності діяльності підприємств. *Молодий вчений*. 2018. № 10(2). С. 885-888. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10\(2\)__110](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_10(2)__110)

37. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 3(43). С. 844–847.
38. Толстошеєва А.В. Забезпечення безпеки кредитної діяльності банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2015. 22 с.
39. Топчій, Ю. В. Формування інфраструктури кредитного ринку України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 12. С. 46-49.
40. Череп О. Г. Заходи щодо покращення кредитної діяльності комерційних банків України. *Вісник Запорізького національного університету*. Економічні науки. 2019. Вип. 1. С. 114-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2019_1_21
41. Шевченко О. А. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності комерційних банків України. *Управління розвитком*. 2013. № 17. С. 14-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_17_7
42. Шелудько С. А. Оцінка впливу валютного регулювання на кредитну діяльність банків. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 1. С. 163-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2017_1_28
43. Antoshin S. Credit Growth and Economic Recovery in Europe After the Global Financial Crisis. Washington: IMF, 2017. 54 p.
44. Azarenkova A., Lobiher N. The analysis of the banking system development in Ukraine: the regional aspect. Developmental challenges of contemporary economies. Foundation of the Crakov University of Economics. 2011. P. 569–577.
45. Podpiera J., Raei F. A Fresh Look at Potential Output in Central, Eastern, and Southeastern European Countries. Washington: IMF, 2017. 37 p.

ДОДАТОК А

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРЕДИТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ**

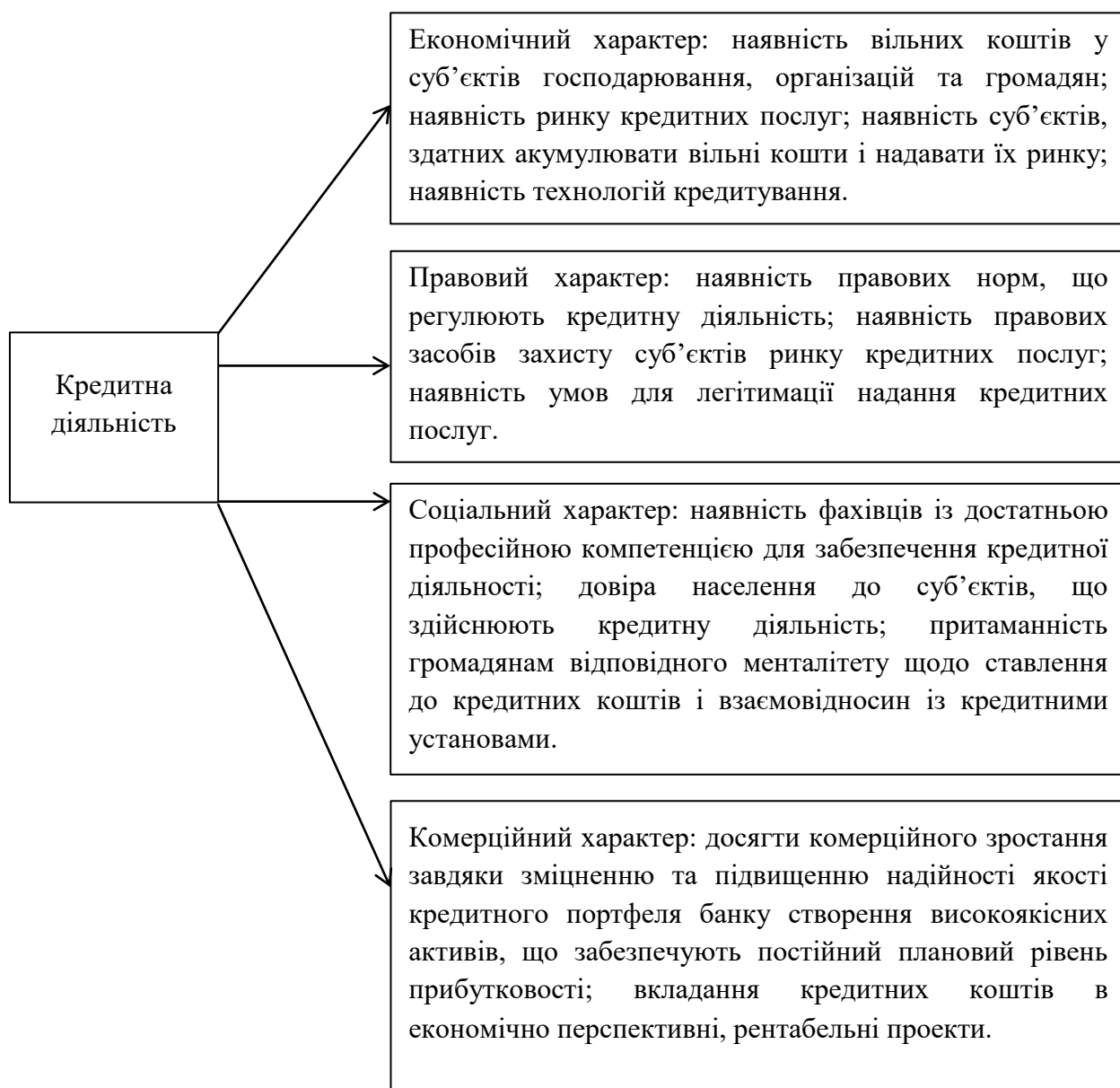

Рисунок А.1 – Ознаки кредитної діяльності [2]

ДОДАТОК Б
ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ КРЕДИТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця Б.2 – Аналітичне вирівнювання динамічних рядів обсягу наданих кредитів в Україні, млн. грн.

Рік	Фактичний обсяг наданих кредитів	Номер року	Розрахункові величини		Вирівняні страхові платежі	Відхилення фактичних даних від вирівняних	$(Y-Y^*)^2$
			t^2	$t*y$			
n	y	t	t^2	$t*y$	$Y^*=a+b*t$	$Y-Y^*$	
2015	1009768	-2	4	-2019536	1007951,8	1816,2	3298582,44
2016	1005923	-1	1	-1005923	1024919,1	-18996,1	360851815
2017	1036745	0	0	0	1041886,4	-5141,4	26433994
2018	1118860	1	1	1118860	1058853,7	60006,3	3600756040
2019	1038136	2	4	2076272	1075821	-37685	1420159225
Разом	5209432	0	10	169673	5209432	0	5411499656